

LISTEK.

Carska krona in suženjska veriga.

Odlomek iz zgodovine bolgarske države. Po nem. izvirniku spisal A. M.

(Dalje.)

Sedaj je lahko car Simeon zopet obrnil pozornost na notranje razmere svoje dežele in skrbel za duševni razvoj svojega ljudstva.

Med tem je došlo leta 911. v Preslavo poročilo, da je umrl cesar Leon VI. in da vlada sedaj brat Aleksander mesto njegovega 7letnega nečaka Konstantina. Simeon je poslal v znamenje prijazne sosesčine k Aleksandru poslanca. A ta ni ravnal z njimi le zaničljivo, ampak si je dovolil tudi zaničevati besede njihovega kneza. Kmalu nato je Aleksander umrl in Konstantin Porfirogenit je zasedel prestol (913.).

Bilo je v avgustu istega leta, ko se naenkrat zasliši v Carigradu grozna novica: „Bolgari pridejo!“ Osuplost se je polastila vseh prebivalcev. Mnogi so smatrali poročilo le za prazno iznajdbo, ki je nastala v glavah bojazljivih ljudi, toda kmalu so bili drugega mnenja. Car Simeon je prišel v resnici pred Carigrad z dobro oboroženo vojsko in se utrdil med blahernajskimi in zlatimi vratmi. Grki so se pripravljali na odpor. Napeli so vse svoje moči. Sedaj se je prepričal Simeon, da njegova sredstva za napad ne morejo ničesar opraviti proti izbornim obrambnim pripravam nasprotnikov; spustil se je v mirovna pogajanja z Grki, ki so bili tega jako veseli. Toda do sporazumljenja ni prišlo, Simeon se je vrnil v Bolgarijo, kjer se je pripravil na nov pohod proti Carigradu.

Pretekla so 3 leta. Tudi v Carigradu niso seželi v brezdelici. Tamkaj je Coe, mati mladega cesarja, storila vse, da bi vzbudila kolikor mogoče mnogo sovražnikov bolgarskemu vladarju. Posrečilo se ji je, podkupiti lakomne Pečenege. Tudi Srbi so se zavezali pri Simeonu, a on jih je prehitel s tem, da je udaril v Srbijo z vojsko in vjel velikega kneza Petra.

Bilo je zopet meseca avgusta, ko se je leta 717 utaborila velikanska grška vojska pred obzidjem Carigrada. Celo iz Azije so privedli legije za boj proti Bolgarom. Slovesna procesija se je pomikala skozi vrata glavnega mesta, koje se je udeležil cesarski dvor, patrijarh in vsa duhovščina. Tisoči bojevnikov so popadali na kolena, ko se je pokazal križ, ki ga je nosil patrijarh, in vsi so prisegli, da se hočejo drug za drugega borovati.

Malo dni pozneje se je dvignila vojska pod poveljstvom Leona Foka in se pomikala v severni smeri ob Crnem morju, spremljana od ponosne mornarice, ki je jadrala ob obali.

Ob rečici Ahelons, ne daleč od mesta Mezembrija, kjer razteza Balkan svoje razrastke proti morju, se je utrdil Simeon s svojimi Bolgari. Bilo je 20. avgusta, ko sta obe vojski razjarjeno trčili skupaj. Bolgarski knez je stal na neki višini, od koder je vodil gibanje svoje vojske. A vkljub vsej hrabrosti so se na morali Bolgari umaknili.

Dogodilo pa se je, da je nenadoma zdirjal konj brez jezdeca v bojne vrste Grkov. In nastal je krič: „Vojskovodja je mrtev!“ ki se je razširil od ene bojne gručice do druge; propadlost in malosrčnost se je polastila Grkov in začeli so omahovati. Opazivši važen trenutek, uredi Simeon vrste svojih bojevnikov za krepke napad, ko se prikaže naenkrat visoko na konju Fokas Leon, grški vojskovodja. Sinil je skozi vrste in jih bodril k hrabri obrambi. Nastala je napačna govornica, da je mrtev. Račli pekoče dneve vročine si je hotel pri nekem viru ohladiti žajo; tedaj mu uide

konj, ki se je utrgal. Akoravno je sedaj izpostavljal svojo osebo vsem nevarnostim bitke, da bi svoje oplasene bojevnike vspodbudil zopet za boj, se mu vendar ni posrečilo odbiti prodirajoče sovražnike. Nevzdržno so pritiskale bolgarske množice naprej. Na tisoče Grkov je popadelo pred udarci Bolgarov; skoro vsi grški vojskovodje so ostali na bojišču. Le Leon Fokas je ušel na svojem bojnem konju v bližnjo Mezembrijo. Bila je to najsijajnejša zmaga, ki so jo izvojevali Bolgari iz časa Kruma. Kar pomnijo ljudje, ni bilo toliko krvoprelitja, pravi neki grški zgodovinar.

Pečeneški zavezniki, ki so čakali onstran Donave, da bi jih prepeljele grške ladje na bolgarsko obrežje, so se povrnil v svoje puste, ne da bi storili le eden udarec z mečem ali izstrelili le eno puščico.

Brez moči padla je izročna rimska država k nogam zmagovalca. Ako bi bil Simeon šel sedaj z vojsko pred Carigrad, polastil bi se bil lahko cesarskega prestola. Vendar ni storil tega, ampak se je zadovoljil s tem, da je odposlal nekaj manjših oddelkov svoje vojske pred obzidje grškega glavnega mesta in vznemirjal prebivalstvo.

Sedaj se je razprostirala Simeonova država na vzhodu in zahodu od morja do morja. Razven Carigrada in nekaterih pomorskih pokrajin je bilo vse ozemlje polotoka podložno Bolgarom. Med tem ko so na vzhodu valovi Crnega morja splakovali bolgar. zemljo, je šumela Adrija na zapadu ob Simeonovi deželi. Grki so imeli tamkaj le še malo postojank. Vladar te mogočne države se je smatral vrednega dedščine Cezarjev, okoli leta 921. si je nadel naslov „carja Bolgarov in samovladarja Rimljanov“. Storil je še drug korak. Da bi napravil Bolgarijo neodvisno od Carigrada tudi v cerkvenih zadevah, se je obrnil na papeža s prošnjo, da bi podelil preslavskega nadškolu naslov patrijarha, njemu samemu pa poslal cesarsko krono. Simeon se je obrnil z zahtevo v Rim zategadelj, ker po mnenju na vzhodu živčih „arščanskih“ narodov vladar nič ne velja, ki nima v deželi vladajočega patrijarha. Iz Carigrada pa je bilo ravno toliko pričakovati dovoljenja takšne zahteve, kolikor doposliljave carske krone. Rim pa je privolil oboje z veseljem bolgarskemu vladarju.

Sedaj je hotel Simeon iztegniti roko po najsijajnejšem glavnemu mestu sveta. Hotel je ustanoviti novo iztočno cesarstvo in biti vladar v Carigradu.

Tam je vladal iz časa leta 920. prejšnji veliki admiral Roman Lakapenos, mogočni ljubljeneц cesarice Coe, kot sovladar mladotnega Konstantina Porfirogenita. Zapikrno gospodarstvo na cesarskem dvoru, slabe razmere, ki so vladale v bosporskem glavnem mestu, in slabo stanje vsega vstičnega rimskega cesarstva, je vspodbujalo bolgarskega kneza k napadu. Leta 924. se je vzdignil Simeon na vojsko proti Bizancu. Na potu tjakaj izvojeval je Odrin in prodiral potem dalje skozi Tracijo in Macedonijo. Spet je zadonel po Carigradu krič: „Bolgari gredo!“ Cesar je poslal eno armado proti sovražniku, ki je že zadela v predmestju na prve bolgarske čete. Toda Grki se niso ustavljali, ampak zbežali po kratki bitki. Zasedovali so jih bolgarski konjeniki ter jih mnogo zapodili v morje. Kmalu so Bizantince naznanjale goreče hiše, česa imajo pričakovati, ako pride glavna bolgarska moč in obkoli obzidje ter vrata.

Ko so carigradski meščani pogledali nekega jutra v septembru v smeri proti Zlatemu rogu, kjer se je utaborila prednja bolgarska četa, opazili so v svojo grozo, da se je sovražnik čez noč podeseteril in da je došel bolgarski car z glavno vojno silo.

Bizantinci niso več dvomili, da imajo opraviti z odločnim in jakim sovražnikom, ki ni izgubljal časa z nepotrebnim odlašanjem, ampak delal obsežne priprave za splošen naskok. S strahom in tesnobo v srcu

so pričakovali prebivalci glavnega mesta prihodnjosti.

Nenadoma se razširi po mestu vest, da zahteva car Simeon od cesarja, naj mu pošlje patrijarha Nikolaja in dva patricija, s kojimi bi se lahko pogajal o miru. V začetku so dvomili v Carigradu o resnici te vesti. Kaj naj bi pač privedlo močnejšega nasprotnika naenkrat do te izpremembe v mišljenju? A kmalu so se Bizantinci lahko prepričali, da je hotel bolgarski car v resnici mirovna pogajanja, ko so videli patrijarha in patricije, ki so šli v sovražni tabor. Vrnili so se z izjavo, da zahteva car Simeon osebno sestanek s cesarjem. Kaj naj bi storil Roman Lakapenos? Še je odlašal. Tedaj mu javijo, da so različni kraji v okolici v ognju in celo neko, Materi božji posvečeno cerkev so zažgali Bolgari. Ni bil li to zasmeh miru, ki ga je ponudil Simeon?

Končno se je cesar udal; prisilila ga je k temu onemoglost. Takoj je zapovedal, da izberejo na morskem obrežju pripraven prostor za sestanek in postavijo tamkaj oder z močno ograjo.

Bilo je okrog 8. ure zjutraj 9. septembra, ko je zapustil cesarsko palačo slovesen sprevoz s cesarjem, mladim Konstantinom Porfirogenitom, patrijarhom, mnogimi duhovniki in posvetnimi dostojanstveniki. Šli so na božjo pot k Marijini cerkvi v blahernejsko predmestje. Tamkaj je padel cesar na kolena in s solzami v očeh prosil nebeško Kraljico, da bi omečila Simeonovo trdo srce in ga nagnila k miru. Potem je stopil patrijarh pred podobo Marije, ji snel dragocen pajčolan in ga ovil cesarju okrog čela. Hotel je, da bi z močjo te svetinje bil obvarovan pred vsemi nasprotniki.

Pred cerkvijo je čakalo vladarja močno oboroženo spremstvo. Končno se je prikazal Lakapenos. Pri bližala se je bridka ura, ki je njega, cesarja vzhodne rimske države, prisilila na hudo pot grenkega ponižanja. Vendar mu ni preostalo drugega, kajti neomajana je bila volja Bolgarov.

Na morskem obrežju je stal nekač oder, obdan z dragocenimi preprogami; ravno tako stopnice, ki so vodile na oder. Krog in krog je bila stavba ograjena z močnimi deskami, ki so branile pristop vsem nepoklicanim vsiljivcem.

Na tisoče ljudstva je oblegalo mestno obzidje. Došel je celo senat, da bi od tam zrl globoko ponižujoč prizor. Ni li čutila ta radovedna množica, sramote, ki je v tem trenutku pretlila celi državi?

Zdaj je prišel cesar do odra. Obraza je bil bledega in veliko vznemirjenje mu je plalo po žilah. Ko je stopil na prvo stopnico, se je malo obotavljal. Naj bi li v resnici napravil svojemu sovražniku to veliko veselje, in prvi je prišel na mesto, da bi čakal kakor suženj na svojega gospodarja? Obvladal je bridki občutek v svojem srcu in prekoračil še ostale stopnice do vrha.

Kje pa je ostal car Simeon? Pretekla je minuta za minuto in nikjer ni bilo videti znamenja, da prihaja ponosni nasprotnik. Nevolja je začela rasti v cesarjevem srcu; sedaj je razumel, da ga je hotel Simeon ponižati.

Naenkrat so zasumeli iz dalje bučni glasovi trobent. Na obzidju je nastalo votlo mrmranje med gledalci, in to votlo mrmranje se je izpremenilo kot bi trenil, v glasno začudenje. Bliščali so se v solčnem siju bronasti oklepi krasnih bojevnikov in svetile so se z jeklom in srebrnom okovane sulice in pozlačene čelade. So bili li to barbari bolgarskega vladarja? Grki, ki so bili vajeni na bojni sijaj, so gledali začuden prizor, ki jim ga je komaj nudila krasna cesarska telesna straža.

Sam mogočni bolgarski knez je sedel na svojem plemenitem bojnem konju, kojega je krepko in spretno vodil.

(Dalje prihi.)

Iz celega sveta.

Slika s črnogorskega bojišča. V neko hišo je v nočni temi stopil vojak ter prinesel zapuščeni ženi žalostno novico, da je pri Planinici zadela moža grana ta ter ga hudo ranila. Žena pa ni motila nočne tišine z jokom in tarnanjem. Brž se obleče, vzame vrč vode in odejo, da bi ne bilo možu hladno, ter krene proti Planinici. Ko je zjutraj ni bilo v koči, so vedeli sosedje, kaj se je zgodilo... Vračala se je za nosilnico, na kateri je ležal njen mož; glava mu je bila vsa obvezana, videlo se mu je samo blede lice, odprta usta, iz katerih je prihajal tih, bolesten vzdihljaj... Žena je šla tiho, a ko so v bolnici postavili nosilnico na tla, je nagnila glavo ter poljubila roko svojega moža; solz ni bilo v njenih očeh...

Najdaljši dnevi v Evropi. Najdaljši dan v Evropi ima mesto Reykjavik na Islandiji. Tu se vesele kakor v obče na celim otoku v Islandiji belega dne, ki traja kar 3½ meseca. Potem pride mestece Bardo na Norveškem, kjer imajo od 21. majnika pa do 22. junija neprestano dan. V švedskem obmejnem mestu Torenau traja najdaljši dan 21 in ¼, najkrajši pa samo 2 in ¼ ure. V Petrogradu in Tobolsku v Siriji traja najdaljši dan 19 ur, najkrajši pa samo 5 ur. V Stokholmu in v Uspali je najdaljši dan 18 in ¼ ure, najkrajši pa 5 in ¼ ure dolg. V Londonu in v Berlinu pa traja najdaljši dan 17 in ¼ ure.

Novo življenje v Bolgariji. Kakor poročajo nekateri listi, bo rabila Bolgarija na splošno mnogo izobraženega osebja, posebno pa gozdarske stroke, ker je pridobila v zadnji vojski velikanske šume. Trgovska in obrtna zbornica v Sofiji je tedaj poslala nekaterim trgovskim zbornicam v Avstriji nekaj pojasnil v

tem oziru. Nastavljeni bodo seveda v prvi vrsti domačini, potem pa tujci, ki poznajo slovanske jezike, najrajši tedaj Slovani. Želi se pa, da se ponudniki oglašajo še-le po sklenjenem miru pri poljedelskem ministru v Sofiji. Prošnje morajo biti pisane v kakem slovanskem ali v francoskem jeziku.

Slovenec -- župan v Ameriki. Iz Willarda, Wis., največje kmetijske slovenske naselbine v Ameriki, poročajo: Na Willardu, Wis., je bil pri volitvah z veliko večino izvoljen za župana Slovenec Ignac Česnik. Te je nedvomno izvanreden slučaj, da je Slovenec dosegel to čast v Ameriki. Razen Česnika so bili izvoljeni tudi drugi rojaki, ki so kandidirali za kak urad. Ti so: Frank Francelj in Anton Zupančič, supervizorja; S. J. Legat, občinski tajnik; Frank Petrovšek, mirovni sodnik; Josip Pekolj iz Steve in Plautz sta občinska odbornika. Vodstvo naselbine je prišlo torej v slovenske roke, kar bo za tamošnje številne slovenske farmarje (kmete) velike važnosti. Njihove zahteve in potrebe se ne bodo zapostavljale za potrebami drugih narodnosti, kakor se to dela pri farmarskih naselbinah, kjer naši rojaki nimajo politične moči.

Slovenec Karun. Ki se je rešil pri katastrofi „Titanika“, bi se bil kmalu drugič ponosrečil. Iz Gallesburga v Ameriki poročajo: Drugič tekom enega leta je ušil rojak Frank Karun smrti. Lindel-hotel, kojega lastnik je Karun, se je podrli in stene so padle v njegovo sobo. Ob obeh straneh postelje so se kupičile podrtine, vendar je ostal Karun, ki je spal, nepoškodovan. Rojak Frank Karun se je nahajal, kakor znano, na usodopolnem parniku „Titaniku“, ko se je slednji potopil na odprtem morju. On in njegova hčerka sta se rešila. Tekom leta se je smrtno-nevarno opekla njegova hčerka, kar smo svoječasno poročali.

Kakor je videti, zasleduje rojaka Karuna nesreča. Nad vse čudno pa je, da ga je zadela že tretja nesreča ravno na obletnico grozne katastrofe, koje priča je bil s svojo hčerko.

Pomorska moč evropskih velesil. Ako se bodo vse velesile natančno držale svojih načrtov, ki segajo po večini do l. 1915, tedaj bo istega leta sledeče bojno razmerje: I. skupina: Angleži 50 bojnih ladij, 41 križark; Francozi 22 bojnih ladij in 71 križark; Rusi 14 bojnih ladij in 7 križark. II. skupina: Nemčija 33 bojnih ladij in 14 križark, Italija 17 bojnih ladij in Avstrija 13 bojnih ladij. Skupno tedaj prva skupina 86 bojnih ladij in 63 križark, druga skupina pa 63 bojnih ladij in 14 križark.

Živ pokopan. Ko so v Szatmaru prekopavali pred letom umrlega kmeta Gyrra, so doznali, da je bil Gyrrko živ pokopan. Kstenjak je bil obrnjen in nesrečnež je v smrtinem boju pod zemljo strgal v obupu obleko.

Mali paglavec pride prepozno v šolo. Učitelj se razjezi nanj in paglavec mu odgovori: „Gospod učitelj, zunaj je slabo vreme in velik sneg, in tako sem stopil en korak naprej, dva pa zdrsnil nazaj.“ — Učitelj jeznost: „Kako si sploh mogel priti v šolo?“ — Učenec širokoustno: „Ej, gospod, ritensko sem moral iti.“

Predrznost. V Mariboru sreča mladi gospodič neko gospo in jo objame ter poljubi kar na ulici. — Policaj se začudi in pravi: „Kako je to, da to dopustite?“ — Gospa pa naglo: „Gospod je vendar sin edine hčerke moje matere.“

Dober prijatelj. Sođnik zatožencu, ki je ubil svojega prijatelja: „S čim se morete zagovarjati?“ — Zatoženec: „Gospod sođnik, moj prijatelj je vedno trdil, da bi rad nagloma umrl.“